

Från Fjärde Internationalen 5/75.

Alexandra Kollontaj

Kommunismen och familjen

Kollontaj skrev »Kommunismen och familjen» 1920 för spridning utomlands. Den fick en strykande åtgång bl. a i England då den kom ut 1921. Den publicerades också i USA ungefär samtidigt.

Kollontajs artikel måste ses som en uppsummering av de resultat som Oktoberrevolutionen hade uppnått. Men den uttrycker också Bolsjevikernas vidare mål – familjens upplösande, kvinnans frigörelse, barnens kollektiva uppfostran... dvs kampen för socialism och för en socialistisk människa.

Kvinnan är inte längre beroende av mannen

Kommer familjen att bestå i det kommunistiska samhället? Kommer det att vara precis som det är idag? Det är en fråga som oroar arbetarklasskvinnorna och som också får uppmärksamhet från deras kamrater – männen. Den senaste tiden har speciellt detta problem upprört de arbetande kvinnorna och detta får inte förvåna oss: livet förändras rakt framför våra ögon: tidigare vanor och seder försvinner gradvis; hela den proletära familjens existens har organiserats på ett helt nytt sätt, så ovanligt, så »bisartt», att det varit omöjligt att förutse.

Det som gör kvinnorna mest perplexa idag är det faktum att det blivit mycket lättare att genomföra en skilsmässa i Sovjet-Ryssland. Faktum är att genom Folkkommisariatets dekret från 18 december 1919, så har skilsmässan upphört att vara en lyx som bara de rika kan ha tillgång till. Hädanefter behöver inte den arbetande kvinnan böna i månader, eller till och med i åratal, för ett separat rekommendationsbrev, vilket berättigar henne att bli oberoende från en brutal eller drucken äkta man, som brukar slå henne. Hädanefter kommer skilsmässa att erhållas inom en eller högst två veckor. Men det är just denna lätthet att få skilsmässa, som är källan till ett sådant hopp hos kvinnor som är olyckliga i sitt äktenskap, som samtidigt skrämmer andra kvinnor. Speciellt då de kvinnor som har vant sig vid att se den äkta mannen som »försörjare», som det enda stödet i livet och som inte förstår att *kvinnor måste vänja sig vid att söka och finna detta stöd någon annanstans – inte längre hos mannen, utan i samhällets person, staten.*

Från den genetiska familjen till dagens

Det finns ingen anledning att dölja sanningen för oss själva: den normala familjen från tidigare dagar, i vilken mannen var allt och kvinnan inget – eftersom hon inte hade en egen vilja, inte heller egna pengar eller egen tid – denna familj modifieras dag för dag; den tillhör nästan det förgångna. Men vi skall inte bli skrämda av detta faktum. Antingen genom fel eller genom ignorans så är vi beredda att tro, att allting i oss kommer att vara oföränderligt, medans allt annat förändras. *Det har alltid varit så och kommer alltid att vara så.* Men det finns inget som är mer felaktigt än detta synsätt! Vi behöver bara läsa om hur människor hade det förr i tiden, så förstår vi med detsamma att allt är underkastat förändring och att det inte finns vanor, politiska organisationer, moral som förblir oföränderliga eller okränkbara. Och familjen har ofta ändrat form under de olika epokerna i mänsklighetens historia; den var en gång helt olik vad vi är vana att skåda idag.

Det fanns en tid när bara en familjeform ansågs normal, nämligen den genetiska familjen. Dvs en familj med en gammal moder i huvudsätet, omkring vilken barn, barnbarn och barnbarnsbarn grupperade sig – i det vanliga livet och i arbetet. Den patriarkaliska familjen ansågs också en gång som den enda riktiga. I denna familjeform presiderade en fader-herre över den övriga familjen. Till och med i våra dagar kan sådana bondefamiljer hittas i ryska byar. På dessa ställen är inte moralen och familjelagarna desamma som i stadsarbetarens. På landet finns det fortfarande en mängd seder som inte återfinns i stadsproletariatets familj. Familjeformerna, dess vanor varierar beroende på ras. Det finns människor (folkslag), som t ex turkar, araber, perser, hos vilka det enligt lag är tillåtet för mannen att ha flera hustrur. Det har funnits och finns fortfarande folkstammar som tillåter den motsatta seden, att tillåta en fru att ha flera äkta män. Den vanemässiga moralen hos dagens män tillåter honom att kräva av en ung flicka att hon skall förbli oskuld fram till det lagenliga giftermålet. Men det fanns stammar bland vilka det för kvinnan tvärtom var en stolthet att ha haft många älskare. Dessa dekorerade hennes armar och ben med ringar för att visa hur många de varit.... Sådan seder, som bara förvånar oss, handlingssätt som vi kanske till och med skulle kalla omoraliska, finner vi betraktade som heliga av folkslag, som i sin tur betraktar våra lagar och vanor som »syndfulla»...

Det finns därför ingen anledning för oss att idag bli skrämde av det faktum att familjen genomgår en förändring. Att drag av det förgångna, som överlevt sig själv, gradvis blir förkastade och nya relationer mellan män och kvinnor introduceras. Vi behöver bara fråga: »Vad är det som blivit otidsenligt i vårt familjesystem och vilka är de rättigheter och plikter i relationen mellan arbetarmannen och arbetarkvinnan och bonden och bondekvinnan, som bäst står i harmoni med de nya livsförhållandena i det nya Ryssland – arbetarnas Ryssland, vilket nu vårt Sovjet-Ryssland är?» Allting som är förenligt med dessa nya förhållanden behålls; allt det övriga, allt det föråldrade skräp som lämnats kvar till oss från den fördömda epoken av slaveri och dominans som var så karakteristiskt för jordägarna och kapitalisterna. Allt detta skall svepas åt sidan, tillsammans med den exploaterade klassen och alla fiender till proletariatet och de fattiga.

Kapitalismen förstörde det gamla familjelivet

Familjen i dess nuvarande form är alltså endast ett av de många arven från det förflutna. Tidigare var familjen solid, kompakt i sig själv, oupplösbar – för så betraktades äktenskapet som hade blivit heligförklarat av prästen i egen hög person – och nödvändig för alla sina medlemmar. Om det inte hade varit för familjen, vem skulle ha fött upp, klätt och lärt upp barnen, vem skulle ha väglett dem i livet? Det föräldralösa barnets lott var det värsta som man kunde tänka sig. I familjen, så som vi vant oss vid den, är det mannen som förtjänar uppehållet och försörjer hustrun och barnen. Hustrun å sin sida är, så som hon ser det, sysselsatt med hushållsarbete och barnuppfostran. Men redan under ett sekels tid har denna traditionella familjeform varit underkastad en tilltagande upplösning i alla de länder där kapitalet är dominerande – i länder där antalet fabriker tillväxer snabbt, liksom andra kapitalistiska företag som anställer arbetare.

Familjevanorna och moralen förändrades samtidigt; med att de allmänna livsbetingelserna runt om förändrades. Vad som mest bidrog till att radikalt förändra familjevanorna var utan tvekan *det allmänna spridandet av lönearbetet bland kvinnorna*. Tidigare ansågs bara mannen såsom försörjare av familjen. Men under de senaste 50 eller 60 åren har vi i Ryssland (i andra länder, tom något tidigare) skådat en kapitalistisk regim som tvingat kvinnorna att söka lönearbete utanför familjen, utanför hemmet.

30 miljoner kvinnor bär en dubbel börda

När den »försörjande» mannens lön visar sig vara för liten för att täcka familjens behov så kände sig hustrun tvingad att söka efter ett arbete som hon fick betalt för; modern blev alltså också tvingad att knacka på fabriakens port. År efter år ökade antalet arbetarkvinnor som lämnade hemmen för att sälla sig till fabriksarbetarnas led, börja arbeta som dagsarbetare, försäljare, kontorshjälp, skurgummor eller som tjänare. Enligt de beräkningar som gjordes före Första Världskriget fanns det omkring 60 miljoner kvinnor i Europa och USA som tjänade sitt uppehälle genom eget arbete. Under kriget ökade denna siffra betydligt. Omkring hälften av dessa kvinnor är gifta, men det är lätt att se vilken typ av familjeliv de måste ha – ett familjeliv där hustrun (modern) lämnar hemmet under åtta timmar per dag, eller 10 timmar om vi inkluderar resan fram och tillbaka till arbetet. Hennes hem blir nödvändigtvis försummat, barnen växer upp utan moderlig omsorg lämnade för sig själva och till gatans alla farliga risker, där de tillbringar större delen av sitt liv.

Hustrun, modern, som är arbetare svetts blod för att genomföra tre uppgifter samtidigt: att arbeta lika många timmar som sin man. på något företag eller någon industri, sedan skall hon ägna sig så gott hon kan till hushållsarbetet och sedan också ta hand om barnen. Kapitalismen har placerat en börda på kvinnans skuldror som krossar henne: den har gjort henne till lönearbetare utan att ha minskat hennes uppgifter som hushållerska och moder. Vi finner därför kvinnan tyngd under sin tredubbla, outhärdliga börda, vilket ofta tvingar fram ett snabbt kvävt skri av smärta och som mer än en gång får tårarna att stiga i ögonen. Omhändertagande har alltid varit kvinnans lott. Men aldrig har kvinnan varit mer olycklig, mer desperat än de miljontals arbetarkvinnor som idag befinner sig under kapitalismens ok; allt medan industrin befinner sig i sin mest expansiva period.....

Arbetare lär sig existera utan familjelivet

Ju mer utbrett lönearbetet blir bland kvinnor, desto mer ökar familjens upplösning. Vilket familjeliv, då man och hustru arbetar på olika avdelningar på fabriken. Då kvinnan inte ens har tid att göra i ordning ett anständigt mål mat till sina barn. Vilket familjeliv då fadern och modern inte ens kan tillbringa ett par minuter av dygnets 24 timmar – av vilka de flesta används till hårt arbete – tillsammans med barnen! Det var helt annorlunda tidigare; modern, husets härskarinna, stannade hemma och var upptagen av sina hushållsuppgifter och sina barn, vilka hon aldrig släppte med sitt alltid vakande öga.

Idag skyndar arbetarkvinnan till sitt arbete tidigt på morgonen, under det att fabriksvisslan ljuder. Och när kvällen kommer och visslan åter ljuder, skyndar hon hem för att göra i ordning familjens kvällsmat och gå igenom de mest pressande hushållsuppgifterna; efter en alltför knapp sömn börjar hon nästa dag sitt vanliga knog. Den arbetande, gifta kvinnans liv är verkligen ett arbetsliv.

Det är därför inte alls något förvånande att familjebanden upplöses alltmer under dessa förhållanden. Bit för bit försvinner, tillsammans med dess stabila grunder, allt det som förut gjorde familjen till en solid enhet. *Familjen upphör att vara en nödvändighet såväl för familjemedlemmarna som för samhället.* De gamla familjeformerna blir alltmer endast ett hinder.

Vad var det som gjorde familjen så stark förr i tiden? För det första det faktum att det var mannen och fadern som försörjde familjen; för det andra att hemmet var något som var lika nödvändigt för alla familjemedlemmarna; och slutligen för det tredje, att barnen uppfostrades av föräldrarna. Vad finns kvar av allt detta idag? Vi har just sett hur mannen har upphört att vara den enda familjeförsörjaren. Hans hustru som också arbetar, har blivit honom jämbördig

vad gäller försörjningen. Hon har lärt sig att försörja sig själv och ofta också barnen och mannen. Detta lämnar oss med frågan om familjens funktion som uppfostrare och försörjare av barnen medan de ännu är väldigt små. Låt oss nu se om inte familjen har spelat ut sin roll även vad gäller detta.

Hushållsarbetet upphör att vara en nödvändighet

Det fanns en tid när kvinnorna i den fattigaste klassen, såväl i staden som på landsbygden, tillbringade hela sitt liv i familjens sköte. Kvinnan visste inte vad som fanns utanför hemmets tröskel – och otvivelaktigt ville hon heller inte veta något. För att kompensera detta hade hon i hemmet en hel mängd av olika uppgifter att sköta. Uppgifter av ett mycket nödvändigt och användbart slag, inte bara för familjen själv, utan också för hela samhället. Kvinnan gjorde allt som nu görs av vilken arbetar- eller bondekvinna som helst; hon lagade mat, hon tvättade, hon städade huset, hon såg över och lagade familjens kläder. Men hon gjorde inte bara detta. Hon var också tvungen att göra en massa uppgifter som inte görs av dagens kvinna: hon spann ull och linne, hon vävde tyg och kläder, hon stickade strumpor, hon knypplade och konserverade och rökte mat så långt hennes tillgångar tillät, hon stöpte sina egna ljus. Hur mångfacetterade var inte uppgifterna för forna dagars kvinna! Det var så som våra mödrars och mormödrars liv förflöt. Till och med i våra dagar, i vissa avlägsna byar på landet, långt borta från järnvägarna och de stora floderna, kan man hitta fläckar där den gamla goda tidens liv bevarats i all sin renhet, I dessa byar är husmodern överlupen med arbete av en typ som kvinnorna i de stora städerna eller i industriregionerna för länge sedan glömt.

Kvinnans industriella arbete i hemmet

På våra mormödrars tid var allt detta hemarbete en absolut nödvändighet och något som var nyttigt. Familjens välbefinnande var beroende av detta hemarbete. Ju mer husmodern ägnade sig åt dessa uppgifter, desto bättre blev livet i huset och desto mer ordning och överflöd uppvisades. Till och med samhället kunde tjäna på kvinnans aktiviteter i hemmet. För, faktum är, att kvinnan producerade inte bara mat till sig själv och familjen, utan hennes händer skapade också många välståndsprodukter som t ex tyg, tråd, smör etc. Allt detta var ting som kunde tjäna som varor på marknaden och kunde därför betraktas som handelsvaror, som värdeting.

Det är så sant att på våra mormödrars och mormödrars mödrars tid, så värderades deras arbete inte i pengar. Men varje man, oavsett om han var bonde eller arbetare, sökte till hustru en kvinna med »händer av guld», så som ordspråket fortfarande lyder. För endast mannens tillgångar skulle, utan kvinnans hemarbete, ha varit otillräckligt för att på ett tillfredsställande sätt hålla deras kommande hushåll på fötter. Men på den här punkten sammanföll samhällets intressen, nationens intressen, med mannens: ju mer aktiv kvinnan var i hemmet, desto fler produkter av alla de slag skapade hon: tyg, läder, ylle. Och överskottet av detta såldes på den angränsande marknaden och på så sätt ökade hela landets ekonomiska välstånd.

Den gifta kvinnan och fabriken

Men kapitalismen ändrade hela detta gamla livssätt. Allt som tidigare producerats i familjens sköte, tillverkas nu i stora mängder i verkstäder och fabriker. Maskinen har ersatt kvinnans aktiva fingrar. Vilken husmoder skulle idag stöpa ljus, spinna ylle, väva tyg? Alla dessa produkter kan köpas i affären runt hörnan. Tidigare fick varje ung flicka lära sig att sticka strumpor. Ser ni någonsin en ung arbetarkvinna själv sticka sina strumpor idag? För det första skulle hon inte ha tid till det. Tid är pengar och ingen vill slösa pengar på ett oproduktivt sätt, dvs utan att tjäna pengar på det. Nu är varje husmoder, som också är en arbetande kvinna, mer

intresserad av att köpa färdiggjorda strumpor, än att slösa tid på att göra dem själv. Det är få arbetande kvinnor som skulle uppta sin tid med att själv sylta eller konservera gurkor, när de vet att speceriaffären runt hörnet säljer syltade gurkor och konserver.

Även om produkterna som säljs i affären är av sämre kvalitet och även om de fabriksgjorda konserverna inte är lika bra som de som görs i hemmet av en ekonomisk husmor, så har inte den arbetande kvinnan vare sig den tid eller den styrka som behövs för att genomföra så stora saker. Hon är framför allt en lönearbetare som tvingas försumma sitt hushåll. Hur som helst, faktum är att dagens familj befrias från hemarbete allt mer – utan vilket våra mormödrar inte skulle kunna föreställa sig en familj. Vad som tidigare producerades i familjens sköte produceras nu genom vanligt arbete av arbetare och arbetarkvinnor i fabriker och affärer.

Det individuella hushållet är utdömt

Familjen konsumerar, men producerar inte längre. Husmoderns väsentliga arbetsuppgifter är numera fyra: renhållning (städa golv, damma, uppvärmning av rummen, ta hand om lampor /dvs olje- och fotogenlampor ö.a./), matlagning (göra i ordning lunch och middag), tvätt och skötsel av familjens linne och kläder (laga och stoppa).

Detta är smärtsamma och arbetsamma uppgifter; de upptar den arbetande kvinnans hela tid och energi. Den arbetande kvinnan måste dessutom avverka sina arbetstimmar i fabriken. Med det är inte desto mindre uppenbart att våra mormödrars hemuppgifter innebar mycket fler uppgifter, än vad de gör för dagens kvinna. Och dessutom hade våra mormödrars hemarbete en kvalitet som helt saknas i den arbetande kvinnans hushållsarbete idag; idag har hushållsarbetet helt förlorat kvalitén att vara värdefullt för samhället ur nationalekonomisk synvinkel. För hushållsarbetet idag producerar inte några nya värden; det bidrar inte till landets välbefinnande.

Den hemarbetande kvinnan skulle förgäves tillbringa hela dagen från morgonen till kvällen, med att städa sitt hem, tvätta och stryka, med oupphörliga försök att hålla sina utslitna kläder i ordning, ta död på sig själv i sina försök att med små tillgångar laga mat som hon tycker om. Och ändå skulle det, när natten smyger sig på, inte finnas kvar något materiellt resultat av dagens hela arbete, hon skulle med sina uttröttliga händer, inte ha skapat något som skulle kunna betraktas som en vara på marknaden. Även om den hemarbetande kvinnan skulle leva i tusen år, så skulle det inte bli någon förändring för henne. Det skulle alltid finnas nya dammkorn på spiselhyllan som måste dammas av och hennes man skulle alltid komma hem hungrig på kvällen och hennes små barn skulle alltid dra in lera med sina skor... Den hushållande kvinnans arbete blir mer och mer värdelöst för varje dag, mer improduktivt.

Det kollektiva hushållets gryning

Det individuella hushållet har passerat sin höjdpunkt. Det ersätts mer och mer med kollektivt hushållande. Den arbetande kvinnan behöver förr eller senare inte ta hand om sin egen bostad; i morgondagens kommunistiska samhälle kommer detta arbete att utföras av en speciell kategori arbetande kvinnor som inte gör något annat. De rikas fruar har länge varit befriade från dessa tröttnande och irriterande plikter. Varför skall den arbetande kvinnan fortsätta med att utföra dessa smärtsamma uppgifter? I Sovjetryssland borde den arbetande kvinnans liv omges av samma välbehag, med samma klarhet, med samma hygien, med samma skönhet som hitintills omgett kvinnorna i de rika klasserna. I ett kommunistiskt samhälle skall inte den arbetande kvinnan behöva tillbringa sina få, alltför få, lediga timmar med matlagning, eftersom det i det kommunistiska samhället kommer att finnas allmänna restauranger och centrala kök, i vilka alla kan intaga sina mål.

Dessa inrättningar har ökat i alla länder, också i de kapitalistiska. Under ett halvt sekel har antalet restauranger och kaféer i de stora europeiska städerna ökat dag för dag, de har skjutit upp som svampar ur jorden. Men medan det under kapitalismen endast är personer med välfyllda penningpungar som har råd att äta på restaurang, så kan vem som helst komma och äta på centralköken eller på restaurangerna i de kommunistiska samhällena. Det kommer att vara samma sak med tvätt och liknande arbete: den arbetande kvinnan skall inte längre vara tvingad att sjunka ner i ett hav av smuts eller förstöra sina ögon genom att stoppa strumpor eller genom att laga sina underkläder: hon behöver helt enkelt bara bära dessa saker till centraltvätten varje vecka och sedan hämta dem igen varje vecka, tvättade och strukna. Den arbetande kvinnan är ett problem fattigare. Speciella affärer för lagning av kläder, kommer att ge de arbetande kvinnorna tid att ägna sina kvällar till nyttig läsning, till rekreation, i stället för att tillbringa dem som nu med utmattande arbete.

Därför kommer de fyra uppgifter som fortfarande tynger våra kvinnor att, som vi sett ovan, försvinna under den triumferande kommunismen. Och de arbetande kvinnorna har säkerligen ingen anledning att ångra detta. Kommunismen krossar bara hemmets ok för att ge henne ett rikare, fullständigare, lyckligare och friare liv.

Barnets uppfostran under kapitalismen

Vad kommer att återstå av familjen när alla dessa individuella hushållsuppgifter försvunnit? Vi har fortfarande barnen att ta hand om. Men också här kommer de arbetande kamraternas stat till hjälp, genom att substituera familjen: samhället kommer gradvis att ta över allt som tidigare låg på föräldrarna. Under kapitalismen har *barnens undervisning upphört att vara föräldrarnas sak*. Barnen undervisades i skolorna. När väl barnen hade uppnått skolåldern lättades bördan på föräldrarnas skuldror. Från och med detta upphörde barnets intellektuella utveckling att vara deras sak. Men föräldrarnas alla förpliktelser gentemot barnet upphörde därmed inte. Det fanns fortfarande förpliktelser att ge barnet, mat, köpa skor och kläder till det, att göra dem till skickliga och ärliga arbetare, som, när det stunden kom, skulle kunna vara kapabla att bo för sig själva och föda och understödja sina gamla föräldrar.

Vidare innebär föräldrarnas låga löner, osäkerhet, tom hunger, ofta att en son till en proletär redan vid tio års ålder blir arbetare och oberoende av föräldrarna. Så snart som barnet (pojke eller flicka) börjar tjäna pengar, betraktar han sig själv som sin egen herre, till en sådan grad att föräldrarnas ord och råd slutar att ha någon effekt på honom. Föräldrarnas auktoritet minskar och barnet slutar att lyda. Allt eftersom familjens hemarbete dör ut allt mer och mer, kommer alla underhålls- och utbildningsförpliktelser att tas över av samhället från föräldrarna. Under kapitalismen var barnen ofta, allt för ofta, en tung och obärbar börda för den proletära familjen.

Barnet och det kommunistiska samhället

Här kommer också det kommunistiska samhället till föräldrarnas hjälp. I Sovjet-Ryssland görs, tack vare Kommissariatet för Allmän Utbildning och Socialvård, stora framsteg och många saker har redan gjorts för att underlätta för familjen vad gäller uppfostran och underhåll av barnen. Det finns hem för spädbarn, daghem, kindergarten, barnkolonier och barnhem, sjukhus och »rekreationshem» för sjuka barn. Restauranger, fria måltider i skolan. Fria läromedel, varma kläder och skor distribueras fritt till eleverna på de olika skolorna. Visar inte allt detta tillräckligt väl att barnet är på väg från familjens sfär, från att ha stått på föräldrarnas skuldror, över till kollektivens?

Föräldrarnas omsorg om barnen bestod av tre skilda delar: 1. den nödvändiga omsorgen om spädbarnen 2. barnens uppväxt 3. utbildningen av barnen. Vad gäller utbildningen av barn i

grundskola och senare på gymnasium och universitet, har det blivit en uppgift för staten – något som också är fallet under kapitalismen.

Men det borgerliga samhället aktade sig för att gå för långt när det gällde att möta arbetarklassens intressen, och ännu mindre ville man på så sätt medverka till familjens upplösning.

Kapitalisterna är själva inte omedvetna om att den gamla typen av familj, med hustru som slav och mannen som ansvarig för familjens försörjning och välbefinnande, är det bästa möjliga vapnet för att undertrycka proletariats strävan mot frihet, att minska den revolutionära andan hos de arbetande männen och kvinnorna. Ängslan för sin familj knäcker arbetarens ryggrad och tvingar honom till att schackra med kapitalet. Vad gör inte fadern och modern när deras barn är hungriga?

I motsats till det kapitalistiska samhället som inte har kunnat göra ungdomarnas utbildning till en genuin social funktion, ett samhällsligt arbete, betraktar det kommunistiska samhället den uppväxande generationens sociala utbildning som grunden för samhällets lagar och vanor, som en hörnsten i den nya byggnaden. Det är inte det förflutnas familj – inskränkt, med dess gräl mellan föräldrarna, med dess enda intresse inriktat på sin egen avkomma – som gestaltar morgondagens människa för oss.

Vår nya människa, i vårt nya samhälle, skall gestaltas av socialistiska inrättningar, som lekplatser, barnträdgårdar, barnhem och många andra liknande organisationer. På dessa kommer barnet att tillbringa större delen av dagen och välutbildad personal gör barnet till en kommunist som är medveten om storheten i följande motto: solidaritet, kamratskap, gemensam hjälp, hängivelse till det kollektiva livet.....

Försäkran om moderns uppehälle

Men nu när uppfostrings- och utbildningsuppgifterna försvunnit, vad finns då kvar av familjens förpliktelser gentemot barnet? I synnerhet då familjen befriats från större, delen av de materiella åliggandena som det innebär att ha ett barn, återstår dock omvårdnaden om barnet när det är så litet att det fortfarande behöver moderns uppmärksamhet, medan det lär sig gå och håller i moderns kjolar. Här skyndar åter det kommunistiska samhället till den arbetande moderns hjälp. Barnmodern skall inte längre behöva tyngas av en baby i sina armar! Arbetarstaten påtar sig själv uppgiften att försäkra uppehälle åt varje moder, vare sig hon är lagligt gift eller inte, så länge hon ammar sitt barn. Detta genom att inrätta spädbarnshem, daghem och andra liknande institutioner i alla städer och byar, för att på så sätt tillåta kvinnan att tjäna staten på ett meningsfullt sätt och samtidigt vara en moder.

Äktenskapet är inte längre en boja

Det kommunistiska samhället har inga intentioner att ta barnet från föräldrarna, att slita barnet från modersbrösten; det kommunistiska samhället har inte intentionen att ta till vald för att krossa familjen. Inte något sådant! Det är inte det kommunistiska samhällets syfte.

Vad observerar vi idag? Den överspolade familjen börjar brytas ner. Den befriar sig successivt från allt det hemarbete som tidigare var stöttepelaren, som upprätthöll familjen som social enhet. Hushållsarbetet? Det verkar också ha förlorat sin betydelse. Barnen? Föräldrarna – proletärererna är redan nu oförmögna att ta hand om dem; föräldrarna kan vare sig garantera livsuppehälle eller utbildning. Detta är den situation, som både föräldrar och barn lider lika mycket av.

Det kommunistiska samhället närmar sig därför den arbetande kvinnan och den arbetande mannen, och säger till dem: »ni är unga, ni älskar varandra. Alla har rätt till lycka. Lev därför ert liv, fly inte lyckan... Var inte rädda för äktenskap, även om äktenskapet verkligen var en boja för den arbetande mannen och kvinnan i det kapitalistiska samhället. Framför allt, var inte rädda – unga och friska som ni är – för att ge landet nya arbetare, nya medborgare – barn. Arbetarnas samhälle är i behov av ny arbetskraft: det hyllar varje nyfött barn som kommer till världen. Inte heller skall ni vara bekymrade för ert barns framtid: ert barn kommer varken att känna till hunger eller kyla. Det kommer inte att bli olyckligt eller bli överlämnat till sitt öde som det skulle ha blivit i det kapitalistiska samhället. Modern och barnet garanteras understöd och benägen hjälp av det kommunistiska samhället, av arbetarnas stat, så fort barnet kommer till världen. Barnet kommer att ges mat, det föds upp, det kommer att bli utbildat genom det kommunistiska faderslandets försorg. Men faderslandet vill inte på något sätt ta barnet från sådana föräldrar som önskar att delta i uppfostran av sina små. Det kommunistiska samhället tar på sig alla de uppgifter som gäller barnets utbildning, men fadersglädjen, moderstillfredsställelsen – den kommer inte att tas från de som visar sig kapabla att uppskatta och förstå den.»

Kan detta kallas en nedbrytning av familjen med hjälp av våld eller en tvångsmässig separation av barn och moder?

Familjen en förening av affektion och kamratskap

Det går inte att fly undan fakta: för den gamla typen av familj är dagarna räknade. Det är inte det kommunistiska samhällets fel, det är ett resultat av nya livsbetingelser. *Familjen upphör allt mer att vara en nödvändighet för staten, såsom den var förr.* Tvärtom är den mer än värdelös eftersom den håller tillbaka de kvinnliga arbetarna från ett mer produktivt och mycket mer seriöst arbete. Uppgiften att uppfostra barnen är inte längre en nödvändighet för familjen, eftersom denna uppgift alltmer glider över till kollektivet. Men på den forna familjens ruin skall vi snart resa en ny form vilken kommer att innehålla helt igenom annorlunda relationer mellan män och kvinnor. *Den skall vara en förening av affektion och kamratskap, en förening av två jämlika personer i det kommunistiska samhället, båda fria, båda oberoende, båda arbetare.*

Inget mer hem-»slaveri» för kvinnan. Ingen mer ojämlikhet inom familjen! Ingen mer rädsla för kvinnan att hon skall vara utan försörjning eller hjälp när hon står med sitt barn i sin famn och hennes man överger henne. Kvinnan i det kommunistiska samhället är inte längre beroende av sin man, utan av sitt arbete. Det är inte hennes man, utan hennes egna robusta armar som skall försörja henne. Det skall inte finnas någon rädsla för vad som skall hända med hennes barn. Arbetarnas stat tar på sig ansvaret för dessa. Äktenskapet skall renas från alla sina materiella element, från alla penningövertväganden som utgör en ful fläck på familjelivet idag. Äktenskapet skall härnäst förändras till en sublim förening av två själar som älskar varandra, där var och en har förtroende för den andre. Denna förening garanterar varje arbetande man och kvinna samtidigt den mest fulländade lycka, maximal tillfredsställelse vilket är de individers lott som är medvetna om sig själva och om livet som omger dem. Denna fria förening, som är stark i det kamratskap som inspirerade den, är vad morgondagens kommunistiska samhälle erbjuder både män och kvinnor – istället för gårdagens äktenskapsslaveri.

När väl arbetsförhållandena har blivit förändrade och den materiella säkerheten för den arbetande kvinnan har ökat och efter det att det kyrkliga äktenskapet – detta skoupplösliga äktenskap som egentligen inte var något annat än ett bedrägeri – givit plats åt en fri och uppriktig förening av män och kvinnor som älskar varandra och är kamrater, så kommer vi

också att se ett annat skamligt plågoris försvinna; en skrämmande djävul som är en fläck på mänskligheten och som med all sin tyngd drabbar den hungriga arbetarkvinnan – prostitutionen.

Ingen mer prostitution

Prostitutionen har vi som ett resultat av det ekonomiska system som nu råder, den privata egendomen. När väl den senare förstörts, så kommer kvinnohandeln automatiskt att försvinna. Låt därför inte arbetarklassens kvinna bekymra sig över det faktum att familjen så som den nu ser ut, är dömd att försvinna. Det skulle vara mycket bättre om de med glädje hälsade det nya gryende samhälle som befriar kvinnan från hennes hemslaveri, som lättar moderskapsbördan och, slutligen, under vilket vi skall se den hemskaste av alla förbannelser som tynger kvinnan försvinna – prostitutionen.

Kvinnan som känner sig kallad att deltaga i kampen för den stora saken, arbetarnas befrielse – en sådan kvinna borde känna till att i den Nya Staten finns det ingen plats för sådana indelningar som vi tidigare gjorde: »Detta är mina barn; dem är jag skyldig all moderlig omvårdnad, all min affektion; det här är dina barn, mina grannars barn; dem bryr jag mig inte om. Jag har tillräckligt med mina egna». Hädanefter kommer modern-arbetaren, som är medveten om sin sociala funktion, att höja sig till en punkt där hon inte längre skiljer mellan dina och mina. Hon måste komma ihåg att hädanefter finns det bara våra barn, de i det kommunistiska samhället, alla arbetares gemensamma ägodel.

Män och kvinnors sociala jämlikhet

Arbetarstaten har behov av en ny form för relationen mellan könen. Den inträngda och exklusiva affektionen från modem för hennes egna barn måste utvidgas tills den omfattar hela den stora proletära familjens barn. I stället för det oupplösliga äktenskapet som har sin grund i kvinnans slaveri, så skall vi se uppkomsten av en fri förening, förstärkt av den ömsesidiga kärleken och respekten för de två medlemmarna av Arbetarstaten, som är jämlika i sina rättigheter och skyldigheter. I stället för den individuella och egoistiska familjen, kommer det att växa upp en stor universell arbetarfamilj, i vilken alla arbetare, män och kvinnor, skall vara, över allt annat, bröder, kamrater. Sådan kommer relationen mellan män och kvinnor att vara i morgondagens kommunistiska samhälle. Denna nya relation kommer att ge mänskligheten all den glädje som den så kallade fria kärleken, förstärkt av en sann social jämlikhet mellan mannen och kvinnan, kan ge. En glädje som var okänd i det kommersiella samhället under kapitalistisk regim.

Bered väg för friska, rosenkindade barn; bered väg för en kraftfull ungdom som sluter upp i livet och dess glädje, som är fri i sina känslor och sina affektioner. Sådana är det kommunistiska samhällets slagord. I jämlikhetens, frihetens och kärlekens namn uppmanar vi de arbetande männen, bondekvinnor och bönder att modigt och med fast tro ta upp arbetet för att rekonstruera det mänskliga samhället, för att göra det mer perfekt, mer rättvist och bättre rustat för att kunna ge individen den lycka som han förtjänar. Den sociala revolutionens röda flagga, som efter Ryssland också skall skydda andra länder i världen, förkunnar redan för oss himlens närmande till jorden. Något som mänskligheten längtat efter i århundraden.

Alexandra Kollontaj